

PHEGEA

driemaandelijks tijdschrift van de
VLAAMSE VERENIGING VOOR ENTOMOLOGIE

Afgiftkantoor 2600 Berchem 1

ISSN 0771-5277

Redaktie : Dr. J.-P. Borie (Compiègne, France), F. Coenen (Brussel), T. Garvoet (Antwerpen), B. Goater (Chandlers Ford, England), Dr. K. Maes (Gent), Dr. K. Martens (Brussel), A. Olivier (Antwerpen), H. van Oorscot (Amsterdam), D. van der Poorten (Antwerpen), W.O. De Prins (Antwerpen).

Redaktie-adres : W.O. De Prins, Diksmuidelaan 176, B-2600 Antwerpen (Belgium).

Uitgegeven met steun van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Dienst Onderwijs

Jaargang 22, nummer 3

1 september 1994

***Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) een areaaluitbreider (Lepidoptera : Noctuidae)**

Bart Vanholder

Résumé. Sur l'enlargement de la zone de répartition de *Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) (Lepidoptera : Noctuidae) *Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) est connu comme un migrateur sporadique en Belgique depuis 1936. Récent (depuis 1975) *confusa* est considéré comme endémique errant, capable d'hiverner dans nos régions. Pendant les dernières trois années *confusa* est très souvent observé par les collaborateurs à l'étude des papillons migrateurs en Belgique (B.T.O.). Il est surtout observé bûtinant des fleurs de *Buddleja*, *Verbena* et *Lavandula*. On peut beaucoup moins l'observer à la lumière.

Abstract. On the recent spread of *Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) (Lepidoptera : Noctuidae) *Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) was known since 1936 in Belgium as an irregular migrant. Recently (since the mid seventies) it has become established in our regions and is considered now as a wanderer which can survive our winters. During the last three years it was very regularly observed by our investigators of the Belgian Migrant Lepidoptera (B.T.O.), especially on flowering plants as *Buddleja*, *Verbena* and *Lavandula*. It was seen in considerable lower numbers at light.

Key words : *Macdunnoughia confusa* - Belgium - distribution - faunistics.

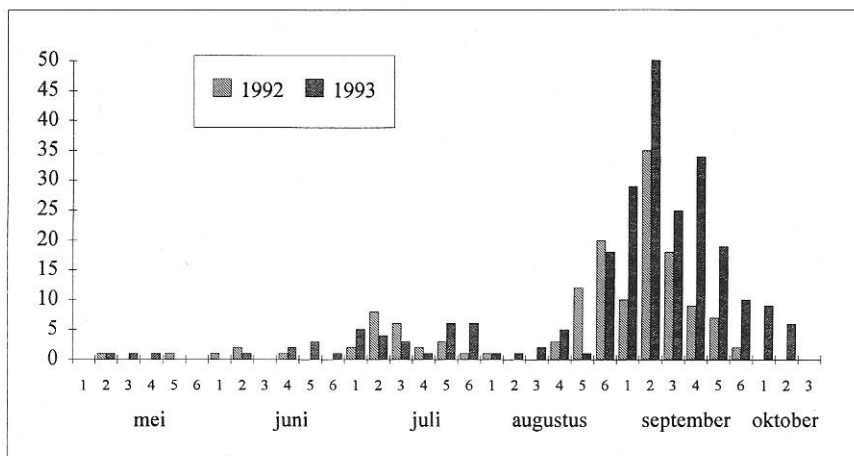
Vanholder, B.: Droeskouter 33, B-9450 Haaltert.

Macdunnoughia confusa (Stephens, 1850) staat nu in België gekatalogeerd onder de dwaalgasten. Dit betekent dat de soort zich gedurende enkele jaren

kan handhaven in ons klimaat en geleidelijk zijn areaal aldus probeert uit te breiden. Het is echter nog een vrij nieuw ontdekte soort in onze streken die tot in de jaren 20 enkel uit Zuid-Europa bekend was. Op 23 september 1936 werd het eerste exemplaar voor België gevangen te Virton door J. Bray (Derenne 1936). Opvallend is dat de soort in die periode ook opdook in de ons omringende landen. Zo werd ze uit Nederland en Denemarken voor het eerst in 1934 gemeld, uit Zweden en Finland evenals uit België in 1936 en uit Noorwegen in 1945. De oversteek naar Engeland vond plaats vanaf 1951 en tot 1983 kon ik nog 16 verdere meldingen terugvinden (Heath 1983 : 335). In Engeland werd een exemplaar op 2 augustus 1963 gezien in gezelschap van 400 *Autographa gamma* (Linnaeus, 1758), wat dus duidelijk op trek wijst.

In landen als België, Nederland en Duitsland zijn echter sinds de intrede van de soort steeds grotere aantallen geteld zodat de soort van regelmatige migrant in de catalogus door Hackray & Sarlet (1975) recent naar dwaalgast diende gekatalogeerd. Hieruit blijkt dus nogmaals hoe een migrant kan evolueren in de tijd en hoe relatief indeling in migranten en dwaalgasten kan zijn. Eens te meer blijkt ook het belang van het volgen van dergelijke soorten in een onderzoek als het BTO, hoewel men ze ook als inheems (en dan dikwijls als niet meer interessant) zou kunnen bestempelen. Want een van de doelstellingen van migreren is juist nieuwe leefgebieden bevolken. Dat de soort recent nog uitbreiding maakt, staat intussen onomstotelijk vast. Zo verwijst ik naar de eerste melding voor de provincie Antwerpen door J. Schuurmans op 9 augustus 1975 (Janssen 1975). Sindsdien is de soort regelmatig bij ons aanwezig. In dit opzicht moeten we ook de recente explosie van *M. confusa* interpreteren in 1991 (130 ex.), 1992 (142 ex.) en 1993 (252). In het totaal van de cijfers voor deze eeuw zijn dit immers 'massale aantallen'. Jammer genoeg wordt *M. confusa* bij onze noorderburen niet meer opgenomen in de trekvlindersverslagen zodat we niet veel zicht hebben op de situatie aldaar. Ook de situatie in Engeland zou de moeite waard zijn om te volgen.

Opvallend is dat de soort in het BTO dikwijls jaar na jaar (en talrijk!) gezien wordt door telkens dezelfde personen. Dit laat vermoeden dat de soort momenteel op bepaalde plaatsen standhoudt. Maar ik durf vermoeden dat ook de manier van observeren hier een rol speelt. Het valt immers op dat *M. confusa* frequent op vlinderstruik (*Buddleja*), lavendel (*Lavandula*) en *Verbena bonariensis* wordt waargenomen en dit zowel in de late namiddag als bij schemering. Op 619 tot nog toe verzamelde gegevens in mijn databank ging het bij meer dan de helft (349) om fouragerende vlinders. Slechts 63 lichtvangsten en 36 waarnemingen overdag werden opgegeven. Bij de rest van de gegevens werden geen bijzonderheden vermeld. Slechts een minderheid van de medewerkers gaf immers tot nog toe bijzonderheden op omtrent de manier van waarnemen. Het percentage vlinders dat fouragerend werd waargenomen, ligt dus wellicht hoger dan 50%.

Figuur 1 : Histogram per pentade van *Macdunnoughia confusa* (Stephens, 1850) in België voor de jaren 1992 en 1993.

Ik kan ook begrijpen dat niet iedereen die regelmatig 's avonds zijn vlinderstruik inspekteert, erop bedacht is dat tussen al die *A. gamma* ook *Macdunnoughia confusa* en *Chrysodeixis chalcites* (Esper, 1789) fourageren. Mijn ervaring is dat eerst *A. gamma* verschijnt en als het reeds een tijdje donker is, voornamelijk *M. confusa* fourageert, maar dit is een subjectieve indruk die bevestiging vereist. Overdag ziet men *M. confusa* fourageren op allerlei bloemen. Wie zeer scherp toekijkt, kan *A. gamma* en *M. confusa* in de vlucht van elkaar onderscheiden. Op licht komt de soort niet zo vlot. Zo had ik in mijn dagelijks functionerende lichtval (in de buurt van *Buddleja*!) in 1993 slechts een vijftal exemplaren terwijl ik in totaal 78 ex. observeerde op bloeiende planten. Ik schat het aantal vangsten op licht tussen 10 à 15% van het totaal.

In 1993 heb ik ook mijn eerste kweekexperimenten op *Buddleja* (buitenshuis) met deze soort uitgevoerd en daaruit blijkt dat ze in staat is hier de winter (met enkele dagen serieuze vrieskou) door te komen als rups in het derde of laatste stadium. Dat *M. confusa* hier overwintert, wordt bewezen door de vondst van een rups op *Buddleja* op 3 maart 1992 door T. Garrevoet (Vermandel 1993). De ontwikkeling van ei tot imago kan heel snel gaan bij hogere temperatuur. Zo voltooide deze soort bij W. Troukens binnenshuis de cyclus van ei tot imago binnen 1 maand. In september 1993 had hij gelijktijdig met mij eitjes van *M. confusa* die binnenshuis na anderhalve maand bij hem reeds imago's leverden terwijl mijn rupsen in november door de vrieskou in winterrust gedwongen werden bij hun laatste vervellingstadium. Bij meer gematigde temperaturen in de winter ziet men dan af en toe nog wat

aktiviteit. De rupsen vraten ook vlot van witte dovenetel (*Lamium album*) zodra deze beschikbaar was. Ze verpopten begin mei. De vlinders ontpopten tussen 22 en 25 mei 1994. In dezelfde periode werden de eerste vangsten in de natuur gedaan. De rupsen leven polyfaag op allerlei lage planten, het meest frequent worden Asteraceae als kamille (*Anthemis*), echte kamille (*Matricaria*), bijvoet (*Artemisia*) en duizendblad (*Achillea millefolium*) vermeld. Andere planten zoals brandnetel (*Urtica dioica*) en vlinderstruik (*Buddleja*) worden ook geaccepteerd. De rupsen gelijken sterk op deze van gamma-uiltjes. Van latere ontwikkelingsstadia zijn ook in ons trekvlinderonderzoek meldingen bekend, E. Dufraing vond op 4 en 16 september 1993 enkele poppen op *Artemisia*. Deze leverden telkens twee dagen later de imago's.

De soort kent normaal twee generaties bij ons, de eerste van mei tot juli en de tweede van augustus tot oktober. In gunstige jaren kunnen er dit zelfs 3 worden. Vooral als een tijdje tropische temperaturen worden gehaald, kan de ontwikkeling zeer vlot gaan en vanaf half juli reeds een tweede generatie leveren. Zie als voorbeeld hiervoor het histogram van *M. confusa* in 1992 en 1993. De hoofdpijk ligt steeds in de tweede pentade van september. De vroegste waarnemingen gebeurden de laatste 2 jaar begin mei (traditioneel op de Sint-Pietersberg door E. Stassart) en de laatste tot half oktober. Aangezien het tijdens de laatste drie jaar opvalt dat de soort in volle expansie is, kan ik iedereen aanbevelen bij valavond planten als *Buddleja*, *Verbena*, *Aster*, *Lavandula* en siertabak (*Nicotiana affinis*) te observeren met de zaklamp. Misschien ziet u *M. confusa* binnenkort als nieuwe soort in uw tuin verschijnen en kan u hem volgen in zijn opmars naar nieuwe gebieden. Alle nuttige gegevens zijn steeds welkom in BTO-verslagen.

Bibliografie

- Derenne, F., 1936. Espèce nouvelle pour la faune belge. - *Lambillionea* 36 : 249-250.
Hackray, J. & Sarlet, L.G., 1975. *Catalogue des macrolépidoptères de Belgique* 2 : 1-523. - Supplément à *Lambillionea*.
Heath, J., 1983. *The moths and butterflies of Great Britain and Ireland*. Vol. 10 Noctuidae (part II) and Agaristidae. Harley Books, Essex, 459 p.
Janssen, A., 1975. Lijst van Lepidoptera uit de Antwerpse omgeving. Addendum 9. - *Phegea* 3: 41.
Vermandel, E., 1993. Trekvlinders in 1992, negende jaarverslag (Lepidoptera). - *Phegea* 21 : 29-43.

Corrigendum

In het artikel "*Polychrysis moneta* (Fabricius, 1787) in de Benelux (Lepidoptera : Noctuidae)" (zie *Phegea* 22 (1) : 1-8) slopen twee fouten :
p. 3 onderschrift figuur 1 : Egmond-Binnen i.p.v. Egmont-Binnen.
p. 5 regel 10 van onder : Longchamps-sur-Geer in de provincie Luik (i.p.v. in de provincie Namen).
Met dank aan Br. Frans Melkert en Ghislain Evrard voor de informatie.
(Willy Troukens, Van Souststraat 502, B-1070 Anderlecht).